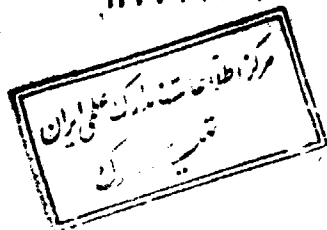


بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۳۱۴۵۶

۲

۱۳۷۹ / ۱۰ / ۲۰



تغییرات توزیع درآمد در اثر اعمال مالیات بر ارزش افزوده

پایان نامه ارائه شده به گروه اقتصاد

دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی

دانشگاه شهید بهشتی

9167

برای دریافت دانشنامه کارشناسی ارشد

در رشته اقتصاد نظری

توسط:

هاترا وقوعی

استاد راهنما:

دکتر حسنعلی قنبری ممان

۳۱۳۵۶

برگ تائیدیه پایان نامه

عنوان پایان نامه: تغییرات توزیع درآمد در اثر اعمال مالیات بر ارزش افزوده

نام دانشجو: هاترا وقوعی

دوره: کارشناسی ارشد رشته اقتصاد نظری

این پایان نامه در جلسه ۷۸/۲/۳ با شماره ۱۸/۲۰ و درجه عالی مورد تائید اعضا
کمیته پایان نامه، متشکل از استادان زیر قرار گرفت:

استاد راهنما
امضاء

استاد مشاور
امضاء
استاد ناظر
امضاء



دکتر حسنعلی قنبری ممان

دکتر پرویز داودی

دکتر سید محمد علی کفایی

اذعان

مطالب ارائه شده در این پایان نامه در فاصله زمانی تیر ۱۳۷۷ تا تیر ۱۳۷۸ و تماماً توسط اینجانب در دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی به انجام رسیده است. این پایان نامه یا بخشی از آن برای دریافت هیچ مدرکی به این دانشگاه یا سایر دانشگاهها ارائه نشده است و کلیه حقوق آن متعلق به دانشگاه شهید بهشتی است.

هاترا وقوعی
تیر ۱۳۷۸
امضاء

شکر و سپاس

سپاس پروردگاری که چشمانم را باز کرد
سپاس پروردگاری که محبت پدر و مادری را از من دریغ نکرد
سپاس پروردگاری که آموزگارانی مهربان آفرید تا داسم با موزد
سپاس پروردگاری که دوستانی همراه صمیمی بمن داد
سپاس پروردگاری که بسیار را بهنا بر ایم گذاشت
سپاس پروردگاری که بسیار از من مراقبت نمود
سپاس پروردگاری که موفقین بسیار را از من دریغ نکرد
سپاس پروردگاری که ذهنی بولادت می کار آمد چو همی باری بجم کرد
سپاس پروردگاری که علاقه به کتب دانش را از من گرفت
سپاس پروردگاری که لباس و دستکار را یادم داد
سپاس پروردگاری که عبادت را یادم داد

وستایش و سپاس پروردگاری که ستایشش شایسته از او میسر نیست

اینک که با توفیق و عنایت الهی و زحمات پیشگامان عرصه قلم و اندیشه، این مقطع تحصیلی را به اتمام رسانده ام از زحمات اساتید گرانقدرم:
جناب آقای دکتر حسنعلی قنبری ممان، استاد راهنما
و جناب آقای دکتر پرویز داودی، استاد مشاور
به خاطر تلاش های بی شائبه و بدون منتشان نهایت سپاس و قدردانی را دارم. همچنین از کلیه کسانی که مرا در مراحل مختلف این تحقیق یاری نموده اند کمال تشکر را دارم.

هاترا وقوعی

درهای کسوده، افقی روشن،
مرکبی راهوار، راهی هموار،
آرزوهای بزرگ و خواسته‌هایی برآورده
همه از رحمت‌ها بود
نیازهایم را عاقلانه پاسخ دادید
از خود زدید و بمن افزودید
تا شاید این نخله باشد
پس سعی کردم آنچه می‌خواهید باشم
تا خودم باشم

پدر و ماد بسیار عزیزم، این رساله را در شادترین روزهای
زندگیم تقدیمتان می‌کنم، شاید پاره‌ای از رحمت‌ها را قدر دانی کرده باشم

عمو وزن عمومی مهربانم،

بسی سخات و روزها گذشتند

اما بار سنگین حضورم راد گرامی محبتان احساس نکردم

چه همانند دیوار روزهای دور و نزدیک، پدر و مادر، از احساس
در غم نکردید و مرا چون فرزند خود پذیرفتید

اگر غروری است تقدیم به شما

چکیده

عنوان پایان نامه: تغییرات توزیع درآمد در اثر اعمال مالیات بر ارزش افزوده

نام دانشجو: هاترا وقوعی

استاد راهنما: دکتر حسنعلی قنبری ممان

دوره: کارشناسی ارشد رشته اقتصاد نظری دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی

تاریخ ارائه پایان نامه: تیر ۱۳۷۸

مخارج روز افزون دولت ها برای انجام وظایفی از قبیل تخصیص منابع، توزیع عادلانه درآمد، رشد اقتصادی، گسترش اشتغال و ... منابع درآمدی گوناگون و در عین حال با ثباتی را می طلبد. درآمدهای دولت ها معمولاً به دو گروه درآمدهای مالیاتی و غیر مالیاتی تقسیم می شود. تجربه کشورهای که دارای سیستم مالیاتی کارآمد می باشند نشان داده است که بالا بودن سهم منابع مالیاتی به منابع غیر مالیاتی از آثار نامطلوب اقتصادی تا حد بسیار زیادی جلوگیری کرده و درآمد باثباتی را برای دولت ها فراهم می سازد.

این در حالی است که در کشور ما نیز مانند اکثر کشورهای در حال توسعه منابع غیر مالیاتی به ویژه درآمدهای نفتی، سهم عمده ای از درآمد دولت را ایجاد می نماید. این امر موجب شده طی دو دهه اخیر بی ثباتی در درآمدهای غیرنفتی دولت ایجاد شود که این بی ثباتی با توجه به سهم ناچیز درآمدهای مالیاتی، کسر بودجه را طی این سال ها به دنبال داشته است.

شکاف قابل توجه میان ظرفیت بالقوه مالیاتی و وصولی های بالفعل مالیاتی از یکسو و لزوم دسترسی به منابع درآمدی باثبات از سوی دیگر، بازنگری در سیستم کنونی مالیات ها و اتخاذ سیستم مالیاتی با کارایی بالا را ایجاب می نماید. در این راستا، مالیات بر ارزش افزوده به عنوان یکی از سیستم های مطرح در دودهمه اخیر، مورد توجه قرار می گیرد. ویژگی های مثبت این سیستم در مقایسه با سایر مالیات ها موجب شده کشورهای زیادی از آن استفاده نمایند.

این مالیات، نوعی مالیات بر فروش چند مرحله ای است که خرید کالاها و خدمات واسطه‌ای را از پرداخت مالیات معاف می‌کند. خصوصیات سیستماتیک این مالیات می‌تواند بسیاری از مشکلات اقتصادی جامعه را مانند کسر بودجه دولت، کمبود سرمایه گذاری و مواردی از این قبیل برطرف نماید. لیکن از آنجا که این مالیات نوعی مالیات بر مصرف است و در عمل مالیات‌هایی که بر پایه مصرف قرار دارند به صورت مالیات‌هایی بر معاملات می‌باشند (از قبیل مالیات فروش و مالیات بر ارزش افزوده)؛ نمی‌توان بسادگی آنها را با شرایط فردی تطبیق داد، لذا دستیابی به عدالت در آنها سخت‌تر است. بنابراین عمده‌ترین معضلی که در رابطه با این سیستم مالیاتی به چشم می‌خورد خاصیت تنازلی آن است.

در تحقیق حاضر اثر توزیعی مالیات بر ارزش افزوده که در اثر جایگزینی این مالیات با مالیات بر مصرف و فروش ایجاد می‌شود، بررسی شده است. برای این منظور مالیات‌های مصرف و فروش از بودجه خانوار استخراج گردید، سپس با استفاده از منحنی انگل، کشش درآمدی کالاها و خدمات محاسبه شد. با آگاهی از ماهیت کالاها از نظر لوکس، عادی و یا ضروری بودن و همچنین ضریب اهمیت کالا و خدمات، نرخ‌های مالیات بر ارزش افزوده بر کالا و خدمات وضع گردید. با توجه به موارد فوق پنج سناریو پیشنهاد گردید. هر کدام از این سناریوها یکبار با سه نرخ ۵، ۱۰ و ۱۵ و یکبار با سه نرخ ۵، ۷ و ۱۰ بعنوان نرخ زیر استاندارد، استاندارد و بالای استاندارد آزمون گردید و در کلیه سناریوها به کالاهای صادراتی نرخ صفر تعلق گرفت. برای هر سناریو پیشنهادی، ضریب جینی محاسبه شد. با توجه به نتایج حاصله، مشاهده گردید که در بهترین حالت که معافیت‌ها و نرخ بندی چندگانه در جهت کاهش خاصیت تنازلی وضع شد نیز، اعمال مالیات بر ارزش افزوده خاصیت تنازلی ایجاد نمود.

خلاصه فهرست مطالب

۱	مقدمه
۸	فصل اول - تاریخچه پیدایش مالیات بر ارزش افزوده
۲۲	فصل دوم - بررسی خصوصیات مالیات بر ارزش افزوده
۴۹	فصل سوم - بررسی مبانی تئوریک توزیع درآمد
	فصل چهارم - تجربیات برخی از کشورها در مورد اثر توزیعی مالیات بر ارزش افزوده
۶۲	
۸۶	فصل پنجم - انتخاب مولفه‌های مالیات بر ارزش افزوده و الگوی پیشنهادی
۱۰۶	فصل ششم - بررسی کمی آثار توزیعی مالیات بر ارزش افزوده
۱۳۵	فصل هفتم - نتیجه گیری
۱۴۳	فهرست منابع و مآخذ
	ضمائم

فهرست مطالب

مقدمه

فصل اول

تاریخچه پیدایش مالیات بر ارزش افزوده

۱-۱- دلایل گرایش به سیستم مالیاتی VAT

۱-۲- مزایای سیستم مالیاتی VAT

فصل دوم

بررسی خصوصیات مالیات بر ارزش افزوده

۲-۱- محاسبه پایه مالیاتی:

۲-۱-۱- VAT از نوع تولید (P-VAT)

۲-۱-۲- VAT از نوع درآمد (I-VAT)

۲-۱-۳- VAT از نوع مصرف (C-VAT)

۲-۲- نحوه محاسبه مبادلات بین‌المللی:

۲-۳- روش‌های محاسبه VAT:

۲-۳-۱- روش اعتباری (Credit Method)

۲-۳-۲- روش تفریقی (Subtraction Method)

۲-۳-۳- روش جریان وجوه نقدی

۲-۴- تخمین پایه مالیاتی VAT

۲-۵- نرخ گذاری مالیات بر ارزش افزوده

۲-۶- جمع بندی

فصل سوم

بررسی خصوصیات توزیع درآمد

۳-۱- توزیع درآمد

۳-۲- شاخص های نابرابری توزیع درآمد

فصل چهارم

تجربیات برخی از کشورها در مورد اثر توزیعی مالیات بر ارزش افزوده

۴-۱- کره جنوبی

۴-۲- ژاپن

۴-۳- بنگلادش

۴-۴- آمریکا

۴-۵- ساحل عاج

۴-۶- مقایسه تطبیقی کشورها

فصل پنجم

انتخاب مولفه های مالیات بر ارزش افزوده و الگوی پیشنهادی

۵-۱- پیش زمینه ای در ارتباط با اجرای مالیات بر ارزش افزوده

۲-۵- مالیات بر ارزش افزوده پیشنهادی برای ایران

۳-۵- معافیت و نرخ بندی صفر در سیستم VAT

۴-۵- نحوه برخورد با کالاهای لوکس و ضروری

۵-۵- نحوه برخورد با کالاهای خاص

فصل ششم

بررسی کمی آثار توزیعی مالیات بر ارزش افزوده

۱-۶- مالیات بر مصرف و فروش در ایران

۲-۶- نرخ بندی مالیات بر ارزش افزوده با در نظر گرفتن ملاحظات توزیع درآمد

۱-۲-۶- تخمین منحنی انگل

۲-۲-۶- نحوه برخورد با کالاهای مختلف

۳-۶- بررسی اثر توزیعی مالیات بر ارزش افزوده

۴-۶- جمع بندی

فصل هفتم

نتیجه گیری

فهرست منابع و ماخذ

ضمائم

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

دولت برای اجرای برنامه های خود که منبعث از حوائج عمومی است هزینه هایی دارد. زیرا فعالیت های دولت نیز همانند فعالیت های دیگر، مستلزم مخارج و هزینه هایی است که تامین این هزینه ها از طریق درآمدهای عمومی صورت می گیرد. این درآمد بخشی از درآمد ملی را تشکیل می دهد و در بدو امر در دست مردم است که بخشی از آن به طرق مختلف بدست دولت رسیده و برای مخارجش مورد استفاده قرار می گیرد. در مقابل مردم نیز وظایفی را به دولت محول می کنند.

حجم نسبتاً عظیمی از درآمد ملی از طریق دستگاه های مالی دولت برداشت شده و سپس بخشی از آن مجدداً بصورت هزینه های عمومی پرداخت می گردد، این هزینه ها هم از نظر کمیت و هم از نظر کیفیت می توانند در توازن اقتصادی اثر کرده و متقابلاً در معرض تاثیر قرار گیرند. هر یک از درآمدها و مخارج دولتی در اقتصاد جامعه موثر بوده و اصولاً برای نیل به مقاصد معینی وصول و یا خرج می شوند. عمده ترین این اهداف شامل وظیفه تخصیص، وظیفه توزیع و وظیفه تثبیت می باشد. این اهداف را می توان به شرح زیر توصیف نمود: